PEDAGOGIK NAZORATNING TA’LIMIY FUNKSIYALARI

Sattarova Sevinch Berdiyor qizi
JDPI 2-bosqich magistranti

Annotatsiya:Ushbu maqolada pedagogika va nazorat qilish haqida umumiy so’z yuritilgan. Pedagogikaning ahamiyati qay darajada ekanligini aniqlab olishimiz mumkin.

Tayanch so’zlar: pedagogika, nazorat, dars, ta’lim, o’qituvchi, o’quvchi

O’zbekiston mustaqillikka erishgandan so’ng “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonun va “Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi”ning qabul qilinishi, ulaming mohiyati kadrlar tayyorlash milliy dasturi, O ‘qituvchilik kasbining tarixiy taraqqiyoti va uning jamiyatda tutgan o‘mi O ‘qituvchi shaxsining insonparvarligi, milliy o'zlikni anglash, milliy va umumbashariy qadriyatlami o‘zlashtirish orqali shaxs bilan jamiyat o'rtasida uyg'unlikni vujudga keltirish, ehtiyoj- larning xususiylikdan umumiylikka o‘sib o‘tishining qondirilishi har jihatdan voyaga yetayotgan yoshlarning qobiliyatlari, iste'dodlari, ichki imkoniyatlari, o‘ziga xos individual-psixologik xususiyatlarini tadqiq etishni, shuningdek, rivojlantirishni talab etardi. Yosh avlodning shaxs va subyekt sifatida shakllanishi, aqliy rivojlanishi, tarbiyalanganlik darajasinini aniqlamasdan turib, o‘rta maxsus va oliy ta’lim-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirish mumkin emas edi.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov: "Aql-zakovatli, yuksak ma’naviyatli kishilami tarbiyalay olsakkina, oldimizga qo‘ygan maqsadlarga erisha olamiz, yurtimizda farovonlik va taraqqiyot qaror topadi” - degan fikri ta’lim va maorifni yuksaltirish, milliy g'oyani ro‘yobga chiqaradigan yangi avlodni voyaga yetkazish davlatning eng muhim vazifalaridan biri ekanligini ta’kidlaydi. Pirovardida, kadrlar tayyorlash milliy modelinini 3-bosqichli ***(1997, 2001, 2005-yillardan keyingi davrlar)***, va uning mohiyati davlat va jamiyat an’analarini kelgusida istiqbolli darajaga olib chiqish, uzluksiz ta’lim tizimini isloh qilish yo‘nalishlari sifatida ta’lim tizimining kadrlar salohiyatini tubdan yaxshilash, davlat va nodavlat ta’lim muassasalarining har xil turlarini rivojlantirish, ta’limni yangi bosqichga olib chiqishdek dolzarb masalalar ilgari surilgandi. Zamonaviy o’qituvchi qiyofasini shakllantirish, bola tarbiyasi, barkamolligi va shaxsiy kamoloti yo’lida buyuk mutafakkir olimlar abu-Nasr Forobiy, Alisher Navoiy, Abu Ali ibn Sinon, Yusuf Xos Hojib, Maxmud Qoshg'ariy, Nasriddin Tusiylar, o’zlarining pedagogik qarashlari, zamonaviy o’qituvchi shaxsiga qo’yiladigan talablarda ham o’z aksini topgan.

O‘zbekistonda ta’lim-tarbiya sohasini isloh qilish zaruriy shartlari sifatida birinchi prezidentimiz I.A.Karimovning asarlari, xususan "Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori" g’oyalarini ilgari surib maktablarning moddiy bazasini mustahkamlash,bilimli, mahoratli tarbiyachi o'qituvchilami tayyorlash, ularning hayotiy talablarini qondirish, o’quv jarayoniga tegishli bo'lib boshlang’ich sinflarda va undan keyingi bosqichlarda o'qiyotgan bolalaiga qaysi

sinfda nimani o'qitish maqsadga muvofiqligini ilmiy nuqtai nazardan asoslash, boshlang’ich ta’limga ikkinchi darajali ish deb qaramaslik, chunki bolaning dunyoqarashi, didi saloxiyati shakllanadigan boshlang’ich sinflarga eng yetuk, eng tajribali murabbiylar biriktirib qo’yilishiga katta e’tibor berishdek muxim va dolzarb fikrlari ilgari surilgan. Qolaversa, dars jarayonida bolalarda nazoratini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Bunda dars qaysi uslubda o’tilishidan qat’iy nazar nazorat qilib boorish muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.Xususan ustozlarimiz tomonidan ham bizga shunday o’git singdirilgan”Bolaga vazifa berdingmi albatta uni talab qilib so’ra bo’lmasa bolada loqaydlik paydo bo’ladi va u kelajakda ham odat bo’lib qoladi”deb ta’kidlangan. Shuningdek , barkamol avlodni voyaga yetkazishning pirovard maqsadi sifatida pedagogik jarayonlar, shaxsning biologik va psixologik rivojlanishi va shakllanishiga ta’sir etuvchi asosiy omillar, irsiyat (biologik omil), muhit (ijtimoiy omil), ta’lim va tarbiya bosqichlari, faoliyat va faollik, bolalaming yosh davrlari xususiyatlarini o’rganish va shularga nisbatan dars o’tish jarayonini tashkil etish va nazoratni olib borish uqtirilgan .

Tarbiya jarayonining jamiyat taraqqyotidagi o ‘rni, ijtimoiy tarbiyaning maqsadi, vazifalari va mazmuni, xususiyatlari, mustaqil o'zbekiston rivojlanishining ma’naviy, axloqiy negizlari, tarbiya qonuniyatlari, prinsiplari va metodlari zamonaviy o'qituvchining bugungi kundagi asosiy vazifasi o'quvchi shaxsining tafakkur va fikrlash jarayonlarining o'ziga xos tomonlarini ochishga, uni o'stirish yo’llarini topishga qaratilganligini bilishimiz oldimizda turgan ustuvor vazifalardan biri ekanligini ta’kidlashadi. Zero, o‘quvchilar jamoasi tarbiya jrayonida ularning o‘zaro aloqadorligi, ijtimoiylashuv to‘g‘risida tushunchalar bilan birga jamoaga qo'yilgan umumiy talablarda sinf jamoasini jipslashtirish va shakllantirish yo’llari, jamoaning bolalar tarbiyasiga ta’sir ko'rsatish shakl va usullarida o’z aksini topadi. O’quvchi hayotida oila tarbiyasining asosiy funksiyalari deb keltirilgan tarbiyaviy omillar oilada ota-onalarning ham birmuncha farzand kamolotiga befarq qoldirmasligi darkor. Chunki, turmush jarayonlarida ota-onalarning ajrimlari kelgusida bolani shaxs sifatida o’zlarini namoyon etishlariga qarshilik qiladigan birlamchi faktor sifatida statistik ma’lumotlar bilan isbotlab berilgan bo’lib, bunday nosog’lom oila toifasiga kiruvchi bolalar bilan ta’lim-tarbiya jarayonida pedagogik diagnostika va korrekciya usullari va vazifalari uqtirib o’tilgandir. Bunda ta’lim tarbiya jarayoniga bevosita ma’sullar oila, maktab mahalla hamkorligining bosh mezonlari, korreksiya, pedagogic korreksiya, mehnat tarbiyasi, jismoniy tarbiya mezonlari orqali jismoniy komolotga yetaklash, gigiyena va shaxsiy gigiyena tushunchalari haqidagi sog’lom hayot ko’nikmalari ni ham hisobga olishimiz zarurdir. Jumladan, O'qitishning amaliy metodlari o’quvchilarga nimalar beradi? O'qitishning reproduktiv metodini qachon qo'llash mumkin?Muammoli ta’lim nima? Qanday qilib muammoli vaziyat yaratish mumkin ?Qanday holda induktiv va deduktiv usullar qo‘llaniladi?Taiimda rag'batlantirish va tanbeh berishning qanday turlaridan foydalaniladi?Taiimda nazorat va o ‘z-o ‘zini nazorat qilish metodlarining zarurati nimada va uning qanday turlari bor? kabi savollarga bizning javobimiz hamisha tayyor bo’lishi bilan bir qatorda biz bularning javobini

amalyotda qo’llay olishimiz zarurdir. O’tmishning buyuk olimlari Forobiyning "Fan va aql zakovat" asari, Yan Amos Komenskiyning Buyuk didaktika asarlari orqali mustaqil jamiyatimizning ravnaqiga nazariy va amaliy hissa qo'sha oladigan "barkamol avlod"ni tarbiyalash, yosh avlodni ilmiy bilimlar, ko'nikma va malakalar tizimi bilan qurollantirish, rivojlangan xorij ta’lim tizimi afzallikllari xususan, integratsiyalashtirilgan va maxsus kurslar, mehnat ta’limi va kasbga yo‘naltirish ishlari, ta’limni tabaqalashtirishdagi olib borilayotgan islohotlar bizning oldimizdagi buyuk vazifadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

Davurova, G. (2020). Pedagogika oliy o'quv yurti talabalarining ijodiy faoliyatini shakllantirishda psixologik xizmatni tashkil etish. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). СЕМЕЙНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЕ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). Komil inson masalasining psixologiyada tadqiq etilishi. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rasulova, D. (2020). YOSH OTA-ONALARNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK BILIMLARINI OSHIRISHNING AHAMIYATI. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). O’ZLASHTIRISHI QIYIN BO’LGAN KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR PSIXOLOGIYASIDAGI MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1).

Xamrayeva, N. (2020). СЕМЕЙНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). O’ZLASHTIRISHI QIYIN BO’LGAN KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR PSIXOLOGIYASIDAGI MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1).

Qayumov, A. (2020). SYSTEM-TECHNOLOGICAL APPROACH TO SPIRITUAL AND AESTHETIC EDUCATION IN THE STUDY OF PEDAGOGICAL DISCIPLINES. Архив Научных Публикаций JSPI.

Qayumov, A. (2020). ДУХОВНО-ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Toshnazarova, U. (2021). Мулоқот маданиятининг ривожланиши психологик омиллари. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).

Toshnazarova, U. (2020). Communicative culture of socio-psychological support of professional development of higher edication students. Архив Научных Публикаций JSPI.

Toshnazarova, U. (2020). Социально-психологические аспекты общения и коммуникативной културы. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2021). OILAVIY MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).
Davurova, G. (2021). TALABA–QIZLARDA TAZYIQ VA TAJOVUZGA QARSHI DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY ASOSLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).
Zarmasov, S. (2020). CONDITIONS OF REFLEXIVE SELF-IMPROVEMENT OF THE FUTURE TEACHER. Архив Научных Публикаций JSPI.
Zarmasov, S. (2021). O’QUVCHINI KASB-HUNARGA YO ‘NALTIRISHDA O ‘RTA OSIYO MUTAFAKKIRLARNING PEDAGOGIK QARASHLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).
Davurova, G. (2021). OILADA OTA-ONA VA FARZANDLAR O’RTASIDAGI NIZOLAR. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).
Rahmatova, F. (2020). THE WAYS OF UTILIZING PROBLEMATIC STUDY IN ENHANCING THE MATHEMATICAL MINDOF THE UPCOMING PRIMARY EDUCATION TEACHERS. Архив Научных Публикаций JSPI.
Rahmatova, F. (2021). Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг математик тафаккурини ривожлантиришда интерфаол таълим методларидан фойдаланиш. Журнал инновации в начальном образовании, 2(3).
Rahmatova, F. (2020). METIIODS OF INNOVATION TECHNOLOGIES IN PRIMARY EDUCATION. Архив Научных Публикаций JSPI.
Rahmatova, F. (2020). Main Features of Mathematical Subjects at Primary Schools. Архив Научных Публикаций JSPI.
Rahmatova, F. (2020). FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IMPROVING MATHEMATICAL THINKING. Архив Научных Публикаций JSPI.
Rahmatova, F. (2020). ТАЛАБАЛАРНИНГ МАТЕМАТИК ТАФАККУРИНИ ЮКСАЛТИРИШДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ИМКОНИЯТЛАРИ. Архив Научных Публикаций JSPI.
Rahmatova, F. (2020). РАЗВИТИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКИ ПОСРЕДСТВОМ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ. Архив Научных Публикаций JSPI.
Rahmatova, F. (2020). Математика фанини ўқитишнинг дидактик таъминоти. Архив Научных Публикаций JSPI.
Rahmatova, F. (2020). Математик тафаккурни такомиллаштиришда матнли масалалардан фойдаланишда узлуксизлик тамойилининг аҳамияти. Архив Научных Публикаций JSPI.
Rahmatova, F. (2020). СОЗДАНИЕ ПРОБЛЕМНОГО ОБУЧЕНИЯ ОБЛАСТИ ТВОРЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ. Архив Научных Публикаций JSPI.
Rahmatova, F. (2020). Талабаларда математик тафаккурни шакллантириш омиллари. Архив Научных Публикаций JSPI, 1-6.
Rahmatova, F. (2021). Bo'lajak boshlang'ich sinf o'quvchilarning ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish yunalishi bo'yicha faoliyat. Журнал инновации в начальном образовании, 2(3).

Rahmatova, F. (2021). O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash texnologiyasi. Журнал инновации в начальном образовании, 2(3).
Rahmatova, F. (2021). The Formation Of Research Competencies Of Future Primary School Teachers. Журнал инновации в начальном образовании, 1(Архив№ 2).
Rahmatova, F., & Abrorxonova, K. (2021). Educational issues in the works of enlightened intellectuals. Журнал инновации в начальном образовании, 1(Архив№ 2).
Rahmatova, F. (2020). БЎЛАЖАК БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ТАМОЙИЛЛАРИ. Журнал инновации в начальном образовании.
Maxamatova, F. (2020). Таълим-тарбия самарадорлигини оширишда ота-она ибрат намунаси. Архив Научных Публикаций JSPI.
Maxamatova, F. (2020). Педагогика фанини ў?итиш жараёнида муоммоли ў?итиш технологияларидан фойдаланиш. Архив Научных Публикаций JSPI.
Maxamatova, F. (2020). Оилада фарзанд маънавий тарбиясига ру?ий таъсирлар. Архив Научных Публикаций JSPI.
Maxamatova, F. (2020). Sog'lom oilaviy muhitni himoya qilishning qonuniy asoslari. Архив Научных Публикаций JSPI.
Maxamatova, F. (2020). Современные тенденции" учитель-ученик" в системе непрерывного образования: проблемы и решения. Архив Научных Публикаций JSPI.
Maxamatova, F. (2020). Развитие страхования в инновационной сфере. Архив Научных Публикаций JSPI.
Safaraliyevna, M. F. (2021). Pedagogical bases of formation of readiness of students to work. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(3), 528-531.
Safaraliyevna, M. F. (2021, January). PEDAGOGICAL BASES OF INVOLVEMENT OF STUDENTS IN LABOR EDUCATION. In Euro-Asia Conferences (Vol. 1, No. 1, pp. 290-296).
Safaraliyevna, M. F. (2021, January). PEDAGOGICAL BASES OF INVOLVEMENT OF STUDENTS IN LABOR EDUCATION. In Euro-Asia Conferences (Vol. 1, No. 1, pp. 290-296).
Uktamova, U., & Berdiyorova, S. (2020). THE ROLE OF COMMUNICATION IN PEOPLE'S RELATIONSHIPS AND WAYS OF LEARNING TO COMMUNICATE. Архив Научных Публикаций JSPI.
Uktamova, U. (2020). KICHIK MAKTAB YOSHIDA QOBILIYATNING PSIXOLOGIK TAVSIFI. Архив Научных Публикаций JSPI.
Uktamova, U. (2020). Ў?увчиларга маънавий-ахло?ий тарбия бериш ор?али экологик маданиятини шакллантириш. Архив Научных Публикаций JSPI.
Berdiyorova, S., & Uktamova, U. (2020). РОЛЬ ОБЩЕНИЯ ВО ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ ЛЮДЕЙ И СПОСОБЫ ОБУЧЕНИЯ К ОБЩЕНИЮ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Uktamova, U. (2020). АГРЕССИВНОЕ ПОВЕДЕНИЕ НА РАЗВИТИЕ ВЗГЛЯДОВ ДЕВУШЕК. EurasianUnionScientists, 1(10 (79)), 45-47.
Uktamova, U. (2020). ОИЛАВИЙ ЗЎРАВОНЛИКНИНГ КЕЛИБ ЧИ?ИШ САБАБЛАРИ. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1).
Сунатуллаевна УУ (2021 г., январь). ТАЛАБА КИЗЛАРДА ТАЗЫИК ВА ТАДЖОВУЗГА КАРШИ ДУНЁКАРАШНИ ШАКЛЛАНТИШ. В евро-азиатских конференциях (Том 1, № 1, стр. 504-508).
Уктамова, У. (2020). ЁШЛАР ФАОЛИЯТИНИ БУНЁДКОР ҒОЯЛАР БИЛАН БАНД ҚИЛИШ МУАММОСИ. Архив Научных Публикаций JSPI .